

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31. 10. 2008 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

його вирішення, робиться спроба переключити увагу учасників на інші аспекти діяльності, не пов'язані з предметом загострення стосунків між ними,

4) трансформація мотивів конфронтації (протиборства) у мотиви пошуку згоди – здійснюється за допомогою роз'яснення небажаних наслідків конфлікту для його учасників та оточення (родичів, близьких, колективу тощо), аморальності боротьби заради задоволення власних егоїстичних інтересів. Зміна позиції та пошук згоди не є проявом слабкості, поразки, це нормальний шлях регулювання взаємостосунків між людьми.

Конкретними засобами вирішення конфлікту можуть бути:

1) вирішення проблеми, що стала причиною його виникнення,

2) компроміс, що базується на взаємних розумних поступках,

3) поступове згладжування протиріч,

4) відсторонення конфліктуючих від безпосереднього спілкування на певний час, повне припинення стосунків між ними.

Таким чином, конфлікт – складне психологічне явище, що може мати багато різновидів залежно від причин виникнення, кількості і складу учасників, форми вияву, результатів та ін. Кожен конфлікт розвивається і має певну послідовність стадій. Під час конфлікту його учасники займають різні (часто — протилежні) позиції, по-різному усвідомлюють та переживають ситуацію, що виникла. Для попередження і вирішення конфліктів доцільно дотримуватись певної послідовності психологічно оптимальних дій з урахуванням конкретної ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горова О. Профілактика конфліктів у підлітковому середовищі // Психолог – 2006. – №34 (226) вересень. – С. 2-32.
2. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і злагода (основи когнітивної теорії конфліктів). – К.: Наукова думка. – 1996. –189 с.
3. Калина В. Конфлікти в педагогічному середовищі // Освіта. Технікуми, коледжі. – 2004. – №2 (8). – С. 57-58.
4. Садкіна В.І. Емоції у спілкуванні // Економіка в школах України. – 2006. – №6 (19) червень. – С. 35-37.
5. Тренінги спілкування / Упорядник Т.Гончаренко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2004.–120 с.
6. Якушева Л. Конфлікт і способи його вирішення // Психолог. – 2006. – №23-24 (215-216) червень. – С. 103-110.
7. Баев О.Я. Конфликтные ситуации на предварительном следствии. – Воронеж, 1984.
8. Бандурка А.М., Друзь В.А. Конфликтология. – Харьков, 1997.
9. Скотт Д.Г. Конфликты: пути их преодоления. – К, 1991.

Резюме. В статті вивчаються типи конфліктів, аналізуються причини виникнення конфліктів в общенні і способи їх рішення, характеризуються основні стадії конфліктів, формулюються правила бесконфликтного поведіння.

Summary. In this article the types of conflicts are studied. The reasons of conflicts in the process of communication and the ways of their solving are analyzed. The main stages of conflicts are characterized. The rules of unconflict behavior are determined.

УДК 159.923.2

В.Л. РОМАНЮК

КОНЦЕПЦІЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ ТА ПРОБЛЕМИ ОРТОБІОЗУ ОСОБИСТОСТІ

Резюме. На сьогодні розробку і впровадження ефективних моделей адаптивної поведінки особистості слід проводити у руслі системної взаємодії концепції якості життя та концепції ортобіозу.

Ключові слова: якість життя, ортобіоз, особистість.

Глобальні екологічні та інформаційні виклики ХХІ ст. суттєво впливають на біо-психо-соціальні складові адаптаційного потенціалу особистості. У зв'язку з цим заслуговують уваги сучасні системні теоретичні концепції та їх вагомий практичний аспект із врахуванням історичних передумов (порівняльний аналіз), що і було основною метою даної роботи.

Концепція якості життя була розроблена зарубіжними науковцями у 60-ті роки ХХ ст. та пов'язана з вивченням соціальних і психологічних умов існування людини в індустріальному суспільстві [3]. Згодом виник новий напрям наукових досліджень – концепція якості життя, що пов'язана із здоров'ям.

У вітчизняних виданнях спостерігається певна динаміка щодо визначення поняття «якість життя». Так, у психологічному словнику знаходимо: «Якість життя – інтегральна характеристика якісної специфіки певного способу життя, що відображає зміст, соціальну спрямованість, основні форми (праця, побут, сім'я, дозвілля) життєдіяльності суспільства й особистості, а також ті соціальні умови, які створюються суспільством для повного і всебічного розвитку особистості, її творчої самореалізації. На відміну від рівня життя, що відображає міру задоволення матеріальних потреб людини, якість життя визначається мірою задоволення духовних потреб, насамперед, потреби в творчому самоздійсненні особистості. Психологічним індикатором якості життя є відчуття людиною загальної вдоволеності життям, рівень душевного комфорту, що визначається мірою відповідності реального існування особистості її ідеалам, цінностям і прагненням...» [4, С. 215].

Більш розгорнуте визначення слід відмітити у соціологічному словнику: «Якість життя – інтегральна характеристика всієї сукупності видів, форм, сфер життєдіяльності людей певного суспільства, зумовлених рівнем його виробництва, економічними відносинами, політичним устроєм та системою цінностей. Поняття якості життя увійшло до апарату соціальної науки нещодавно і являє собою певний синтез інших понять, що відбивають суттєві соціальні риси життєдіяльності людей, а саме – рівень життя, стандарт життя, спосіб життя, стиль життя. На відміну від останніх якість життя як соціальна категорія глибша за змістом і фіксує, по-перше, своєрідний вектор цілеспрямованого розвитку певного суспільства, алгоритм його пріоритетних цінностей і, по-друге, порівняльну ступеневу відмінність інтегральних характеристик життя в різних суспільствах.

Узагальнення характеристик, притаманних якості життя, означає, що всі різноманітні його чинники – спосіб виробництва; рівень техніки й технології; господарська інфраструктура; характер економічних відносин; стан природного

середовища; політична організація суспільства; рівень науки й раціоналізації всіх сфер життя, його інформатизації; система цінностей, характер і технологія ціннісно-нормативної регуляції людської поведінки – за своїм кінцевим, підсумковим проявом концентруються в невеликій за обсягом групі чинників (переважно суб'єктивних), що можуть виступати як інтегральні показники (критерії) певної якості життя. Досвід індустріально розвинутих країн засвідчив, що за такі показники можуть, насамперед, правити: *стан здоров'я людей, тривалість життя; соціальна, правова й екологічна безпека (захищеність) усіх громадян країни; демократичні свободи, свобода вибору видів діяльності і самої діяльності; комфортність; забезпеченість надійною інформацією і засобами інформації; стабільність економічного розвитку; ступінь чи міра переходу від системи найманої праці до системи повної забезпеченості заняттями; суттєва перевага інтелектуальної праці над фізичною; рівень розвиненості соціальної інфраструктури.*

Зазначені показники (критерії) дають змогу соціології певною мірою *вимірювати й оцінювати якість життя*. Але слід пам'ятати, що кількісні виміри тут пов'язані із значним ризиком, адже якість життя як інтегративне явище не можна редуціювати до сукупності елементарних явищ. Більш надійними тут є *кваліметричні характеристики* якості життя» [5, с. 694-695]. Слід зазначити, що кваліметрія – це наука про вимірювання і кількісну оцінку якості різних предметів і процесів, тобто об'єктів реального світу.

На сьогодні, згідно Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) якість життя відображає «сприймання індивідом його положення в житті у контексті культури і системи цінностей, в яких індивід живе, і у зв'язку з цілями, очікуваннями, стандартами та інтересами цього індивіда». ВООЗ рекомендує використовувати для оцінки якості життя наступні критерії: фізичні, психологічні, рівень незалежності, життя в суспільстві, природне середовище, духовність. У цілому поняття якості життя виступає як похідне від більш загального і фундаментального поняття адаптації – фізичної і психічної адаптації людини.

Системний характер якості життя має своє специфічне відображення в концептуальних і методичних підходах щодо дослідження [3]. При цьому виділяють дві основні тенденції у визначенні медичних складових якості життя та два основні способи діагностики – *об'єктивний* (оцінка незалежного експерта, у т.ч. лікаря) і *суб'єктивний* (методи самооцінки). Відносно об'єктивна оцінка якості життя включає оцінку фізичного та емоційного стану, матеріального і соціального статусу, працевлаштування тощо.

У цілому якість життя розглядають як системний феномен, який відображає ступінь задоволення особистістю своїм фізичним, психічним, соціальним і духовним станом (благополуччям). У свою чергу оцінка якості життя, що пов'язане із здоров'ям, служить основою для *функціональної діагностики* у клінічній психології, неврології і психіатрії.

У межах психологічної діагностики заслуговують уваги наступні методики: «Оценка уровня удовлетворенности качеством жизни (Н.Е. Водопьянова)» і «Оценка качества жизни (З.Ф. Дудченко)» [2].

Концепцію ортобіозу (з грец. – правильне і повноцінне життя, життя в межах норми) на початку ХХ ст. запропонував Ілля Мечников – лауреат Нобелівської премії з фізіології і медицини («За праці з імунітету», 1908), випускник Харківського університету, основоположник сучасної геронтології. У трьох медико-біологічних і філософських працях як своєрідних наукових заповітах – «Этюды о природе человека» (1903), «Этюды оптимизма» (1907), «Сорок лет искания рационального мировоззрения» (1913) Ілля Мечников піднімає проблему ортобіозу як теорію правильного життя, «основанной на изучении человеческой природы и на установлении средств к исправлению ее дисгармоний» [6]. На думку Іллі Мечникова, виправлення дисгармоній має включати в себе боротьбу з хворобами, які вкорочують вік людини, протидію шкідливим звичкам, дотримання правил гігієни, соціальні перебудови, які спрямовані на зміцнення організму людини та покращення умов його існування, створення гармонійного організму, який співзвучний природі тощо.

Ілля Мечников наголошував: «... Но мы все же вправе составить себе идеал человеческой природы, к которому человечеству следовало бы стремиться. Я думаю, что идеал этот заключается в ортобиозе, т. е. в развитии человека с целью достичь долгой, деятельной и бодрой старости, приводящей в конечном периоде к развитию чувства насыщения жизнью и к желанию смерти.

Мы не можем постичь неведомого, его планов и намерений. Оставим же в стороне природу и будем заниматься только тем, что доступно нашему уму. Последний говорит нам, что человек способен на великие дела; вот почему следует желать, чтобы он видоизменил человеческую природу и превратил ее дисгармонии в гармонии. Одна только *воля* человека может достичь этого идеала» [1].

Якщо теорія і практика концепції якості життя на сьогодні має суттєві здобутки, то медико-біологічні і соціально-гуманітарні складові концепції ортобіозу є відносно мало розробленими та вимагають вагомій міждисциплінарної співпраці у руслі впровадження ефективних функціональних моделей адаптивної поведінки особистості.

Таким чином, основним вектором міждисциплінарної взаємодії має бути здоров'я особистості у контексті концепції якості життя і концепції ортобіозу із врахуванням вікових, статевих і фахових особливостей, а також розробка критеріїв якості життя і критеріїв ортобіозу соматично і психічно здорової особистості та соматично хворої особистості і особистості з розладами психіки і поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мечников И.И. Пессимизм и оптимизм / Сост., вступ. ст., коммент. В.А. Фролова. – М.: Сов. Россия, 1989. – 640 с.
2. Практикум по психологии здоровья / Под ред. Г.С. Никифорова. – СПб.: Питер, 2005. – 351 с.: ил.
3. Психодиагностика и психокоррекция / Под ред. А.А. Александрова. – СПб.: Питер, 2008. – 384 с.: ил.
4. Психологичний словник / За ред. В.І. Войтка. – К.: Вища школа, 1982. – 216 с.
5. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За ред. В.І. Воловича. – К.: Укр. центр духовн. культури, 1998. – 736 с.
6. Фролов В.А. Война с микробами. Интригующие подробности открытия Мечникова. – М.: Эксмо, 2008. – 304 с. – (Открытия, которые потрясли мир).

Резюме. На сьогодні розробка і впровадження ефективних моделей адаптивного поведінки особистості слід проводити в напрямку системного взаємодія концепції якості життя і концепції ортобіозу.

Summary. Nowadays the development and introduction of the effective models of adaptive behavior of personality has to be done in systematic cooperation of conceptions of life quality and orthobiosis.

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Булах І.С. Теоретичні засади обґрунтування вихідних положень психологічної допомоги в процесі особистісного зростання підлітка.....	4
Ковалевич В.В. Психосоціальне формування екзистенціальних перспектив личности в контексті консолідації общества.....	8
Максимова Н.Ю. Психологічний супровід як засіб корекції поведінки соціально дезадаптованих підлітків.....	11
Павелків Р.В. Шляхи оптимізації психологічної адаптації та навчальної успішності студентів-першокурсників у контексті діяльності психологічної служби ВНЗ.....	15
Шевченко Н.Ф. Теорія і практика психологічної допомоги хворим.....	18
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги.....	21
Артемова О.І. Важливі аспекти психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу сучасної школи.....	24
Безлюдна В.І., Корчакова Н.В. Психологічне сприяння розвитку творчого потенціалу старшокласників.....	26
Белікова Н.О. Формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до здоров'язберігаючої діяльності.....	28
Бабак К.В. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів.....	31
Воробійов А.М. Культурницька індивідність української психіки у контексті світовідчуження.....	33
Вронська В.М. Проблеми психологічної підготовки старших медичних сестер дошкільних навчальних закладів в інституті післядипломної педагогічної освіти.....	36
Галян О.І. Психологічні аспекти включеності юнаків у процес виховання.....	39
Герасіна С.В. Теоретичні засади психологічної допомоги учням ПТНЗ у формуванні їх готовності до професійної самореалізації.....	42
Главінська О.Д. Зміст психологічного супроводу для розвитку молодшого школяра.....	46
Дем'янюк О.Б. Сучасні технології трансперсональної психології.....	48
Дідик Н.М. Теоретичні і практичні основи психодіагностики особистісної зрілості студентів напрямку "Психологія".....	50
Дружиніна І.А. Тренінг професійної ідентичності в системі підготовки практичних психологів.....	52
Дудар О.В. Особливості розвитку емоційного відгукування старшокласників.....	55
Іванюк І.Я. Сім'я з „особливою” дитиною та її емоційні установки.....	58
Івашкевич Е.З. Особливості використання психотехнік з метою проведення реабілітаційної роботи зі школярами з особистісними розладами.....	61
Карєпова Е. В. Архетипічні паттерни поведінки як основа формування життєвого сценарію.....	65
Карковська Р.І. Психологічна підтримка агресивних абонентів в телефонному консультуванні.....	70
Кириченко Н.А. Психологічні особливості постановки та досягнення мети особистістю.....	72
Климишин О.І. Християнсько-орієнтований зміст психологічної допомоги невиліковно хворим людям.....	75
Когутяк Н.М. Гуманістичний підхід у дослідженні проблеми віктимності особистості.....	79
Козловська Е.В. Гармонійні стосунки в сім'ї як фактор особистісного зростання.....	82
Колісник О.П. Медитація як стержень будь-якої духовної практики та як засіб радикальної психологічної самопомоги.....	86
Корнієнко О.В. Психодіагностика особливостей психосоматичного здоров'я студентської молоді.....	91
Косарева О.І. Корекція особистісного розвитку дошкільника.....	96
Кочубейник О.М. "Що означає бути собою?": кризова природа запитання.....	98
Кулаков Р.С. Психологічна допомога в організації професійного самовизначення старшокласників.....	101
Кухар С.Ю. Вплив механізмів психологічного захисту на стратегію поведінки студентів у конфліктних ситуаціях.....	104
Лисяк О.М. Психологічні особливості ціннісно-смісловної сфери особистості в юнацькому віці.....	107
Лонська Є.В. Особливості психокорекції депресивного стану жінок, що страждають від домашнього насильства.....	109
Мазяр В.М. Психологічні засоби релаксації школярів з депресивним станом.....	111
Максимов М.В. Роль музики у вирішенні проблем психологічної допомоги особистості.....	114
Мельник І.Я. Психологічні засади проблеми адаптації особистості.....	117
Мельник Ж.В. Вплив особистості сімейної історії психолога та психотерапевта на його роботу.....	119
Мешко Г.М. Емоційне вигорання педагога як показник стану його професійного здоров'я.....	121
Михальська С.А. Особливості організації корекційної роботи з комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.....	125
Михальчук Н.О. Діалогічна взаємодія школярів з іншомовним текстом в детермінації становлення їх суб'єктності.....	127
Осьмак Л.П. Змістовно-хронологічні особливості життєвої перспективи старшокласників.....	133
Павелків В.Р. Продуктивне розвивальне середовище як засіб формування позитивних стосунків підлітків з однокласниками.....	135
Пастушенко Л.А. Тренінг розвитку особистісно-значимого досвіду майбутніх практичних психологів.....	138
Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Профілактика станів психоемоційної напруги у працівників системи МНС України.....	141
Пивоварчук Т.О. Основні чинники формування комунікативних умінь.....	143
Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер.....	145
Пюра О.С. Особливості впливу комп'ютерних ігор на вияв агресивної поведінки у дітей підліткового віку.....	148
Репецька Т.Л. Психологічна допомога особам з суїцидальними намірами.....	151
Реуцький М.В. Психотерапевтична метафора у сучасному кінематографі (з досвіду впровадження програми «Психодраматичний кіносеминар»).....	153
Рикун А.А. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфлікту.....	156
Романюк В.Л. Концепція якості життя та проблеми ортобіозу особистості.....	159
Романюк Л.В. Проблеми самооцінки і корекції функціональних станів особистості в умовах середньої школи.....	161
Рудюк О.В. Організація дослідження особистісно-смісловної детермінації переживання професійних криз у безробітних.....	162

Рудь Г.В. Особливості усвідомлення цінності власної особистості у юнацькому віці	166
Рябой Є.М. Психодинамічна психотерапія як засіб надання психологічної допомоги хворим на гіпертонію: спроба теоретичного обґрунтування	168
Славіна Н.С. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини, як умова готовності до школи.....	170
Смалько М.Ф. Психологічна допомога особистості у професійній підготовці музиканта.....	172
Сокол І.А. Можливі аспекти психологічної допомоги у вирішенні завдань формування українського національного характеру старшокласників	175
Ставицька О.Г. Психологічні особливості продукування фонаційних компонентів невербальної комунікації	178
Скотна Н.С., Стець В.І. Ідентичність як необхідна складова та критерій психічного здоров'я.....	181
Турченко О.Ф. «Психодинамічна група» як фактор покращення процесу формування професійної самоідентифікації у студентів-психологів у вузі	184
Фрідріх А.В. Психолого-педагогічна проблема самовдосконалення особистості майбутнього педагога	188
Хворост М.Ю., Колесніченко О.С., Побідаш А.Ю. Психологічні особливості поведінки людей в екстремальних умовах та дії працівників мнс по наданню допомоги психічно постраждалим.....	190
Хомич Г.О., Руденко І.А. Психологічна допомога дітям, котрі перебувають в умовах тривалої деривації.....	192
Хомич І.С. Психологічна сутність уявлень дітей молодшого шкільного віку про відповідність власної поведінки нормам моралі.....	195
Хупавцева Н.О. Діалогічний підхід в освіті як необхідна складова розвитку суб'єктності школярів	198
Чорний М.М. Створення сприятливого мікроклімату в учнівському колективі як засіб психологічного супроводу у діяльності класного керівника.....	201
Чуйко О.В., Дунаєвська Ю.Е. Особливості працевлаштування випускників школи – інтернату для дітей, які потребують корекції розумового розвитку.....	204
Шиколенко Т.І. Психологічний супровід розвитку особистості та її образу «я» в дошкільному та молодшому шкільному віці	208
Яцюк Н.О. Розвиток рефлексивної культури в процесі фахової підготовки психологів.....	210
Відомості про авторів	213

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2008 р. Підписано до друку 3.11.2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 33,25. Замовлення № 58/1 Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20